

“Professionalisering van de Groene Zorg dienstverlening”

EINDRAPPORT na de projectperiode 2007 – 2010, in het kader van PDPO.

Mieke Braet, Groene Zorg Oost-Vlaanderen

Alexander Vercamer, Gedepeerde Landbouw en Platteland Provincie Oost-Vlaanderen

Eddy Couckuyt, Gedeputeerde Welzijn Provincie Oost-Vlaanderen

Christian Stivigny, Centrale van Landelijke Gilde vzw

Peter Dauwe, Steunpunt Welzijn vzw

Inhoud

1. Voorwoord,
*door Alexander Vercamer, gedeputeerde van Landbouw en Plattelandsontwikkeling,
door Christian Stivigny, Centrale Landelijke Gilden over de maatschappelijke rol van het
project Groene Zorg ten aanzien van Landbouw*
2. Historiek
3. Resultaten
  - 3A. Analyse van de kwantitatieve gegevens
  - 3B. Analyse ten aanzien van de operationele doelstellingen
4. Knelpunten
5. Conclusies en beleidsaanbevelingen
6. Nawoord,
*door gedeputeerde Eddy Couckuyt
door Peter Dauwe, Steunpunt Welzijn over de maatschappelijke rol van het project ten
aanzien van welzijnsbevordering*
7. Dankwoord
8. Literatuurlijst
9. Bijlagen

1. VOORWOORD

door Alexander Vercamer, gedeputeerde voor Landbouw en Platteland

De functies die het platteland voor zijn bewerker, bewoner en bezoeker, vervult zijn in de tijd geëvolueerd. Het platteland werd van oudsher economisch en sociaal gedragen door de land- en tuinbouw. En ook nu nog heeft het nog steeds belangrijke en uiteenlopende functies waaronder groene zorg taken.

Het plattelandsbeleidsplan “Buitengoed, Goed buiten” wil het Oost-Vlaamse platteland leef- en beleefbaar maken en vertrekt daarbij vanuit de verschillende functies die het platteland vervult. Aan de leef- en beleefbaarheid van het Oost-Vlaamse platteland wordt gewerkt via volgende hefbomen:

1. Streven naar een platteland waar het goed om wonen en leven is,
2. Stimuleren van een goed economisch klimaat op het platteland,
3. Oog hebben voor water, natuur en landschap op het platteland en
4. Bevorderen van de vrijetijdsbesteding op het platteland.

Over deze vier doelstellingen heen moet er blijvend gewerkt worden aan communicatie en moet er aandacht zijn voor identiteitsversterking.

Een middel daartoe is de provinciale cofinanciering die vrijgemaakt wordt voor de uitvoering van het Europese Plattelandsbeleid. Hierdoor kunnen verenigingen en lokale besturen plattelandsprojecten uitvoeren.

Eén van deze projecten dat sinds 2003 werd uitgevoerd door vzw Steunpunt Welzijn in samenwerking met vzw Landelijke Gilden is 'Groene Zorg Oost-Vlaanderen'.

Van 2003 tot 2010 werden verschillende doelstellingen gerealiseerd en de kwaliteitsopschaling is een feit.

De totale kost bedraagt 544.737,5 EUR. Hiervan werd 43,42% door de promotor betaald. 56,58% werd gefinancierd door de Provincie Oost-Vlaanderen (24,49%), Vlaanderen (13,8%) en Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling-ELFPO (18,29%).

Bij de vele plattelandsprojecten stel ik vast dat de inzet van vrijwilligers het project concreet kan ondersteunen en bovendien zorgt het voor continuïteit. De inzet van de vrijwilligers is niet weg te denken !

Beste lezer, dit eindverslag geeft de gerealiseerde doelstellingen weer, legt knelpunten bloot en kijkt naar de toekomst.

Door de geïntegreerde en gedifferentieerde benadering wordt vanuit zorg en land- en tuinbouw gewerkt aan de leef- en beleefbaarheid van het Oost-Vlaamse platteland.

A. Vercamer
Gedeputeerde voor Landbouw en Platteland

door Christian Stivigny, directeur Centrale van Landelijke Gilden

Het Europees plattelandsbeleid stuurt aan op een valorisatie van de sociaal-economische potenties van het platteland. De ontwikkeling van Groene Zorg in Vlaanderen geldt als een succesverhaal binnen die beleidsambitie. Het illustreert de unieke sociale kwaliteiten van het platteland. Groene Zorg biedt kansen voor sociale interactie tussen stad en platteland. Bovendien is het een schoolvoorbeeld van hoe profit en non-profit de band kunnen aanhalen.

De resultaten tonen eens te meer dat de land- en tuinbouwsector een centrale rol kan én wil spelen in het aanboren van nieuwe kansen op het platteland. Dit is des te opmerkelijker omdat een engagement als zorgboer(in) geen economische meerwaarde oplevert. De meerwaarde moet gezocht worden op het niveau van het persoonlijk welbevinden omwille van het gevoel een zinvolle maatschappelijke bijdrage te kunnen leveren.

Groene Zorg Oost-Vlaanderen heeft mede een sturende en bepalende rol gespeeld in de vormgeving van de zorgboerderijen in Vlaanderen. Onder de slogan 'Boeren aan Welzijn' zette het een tweede peiler in de omkadering van zorgboerderijen op poten. De eerste peiler had het Vlaamse Steunpunt Groene Zorg uitgezet: een juridisch kader waarbinnen landbouwers en welzijnsvoorzieningen tot samenwerking konden komen. Groene Zorg Oost-Vlaanderen experimenteerde met het idee om daar een dienstverleningspoot aan te koppelen. Het legde de basis voor een methodiek om vraag en aanbod samen te brengen. Die methodiek was meteen de sleutel tot kwaliteitszorg, een beginsel dat naderhand werd uitgewerkt in de Kwaliteitsgids van Steunpunt Groene Zorg.

Wat vandaag een evidentie lijkt, was in 2002, bij de start van Groene Zorg Oost-Vlaanderen, een sprong in het duister. In welke mate zouden landbouwers bereid zijn om een deel van hun tijd aan de begeleiding van kwetsbare mensen te besteden? En in hoeverre waren welzijnswerkers bereid om de randvoorwaarden van landbouwers in acht te nemen? Dat het project een onverhoopt succes werd heeft ongetwijfeld te maken met de intrinsieke kwaliteiten van de projectpartners. De ambitie om de verscheiden werelden van landbouw en welzijn samen te brengen werd immers vertaald in de partnerkeuze: Steunpunt Welzijn, dat vertrouwd is met de welzijnssector, en de Landelijke Gilden, die verankerd zijn in de land- en tuinbouwsector.

De inbedding in de Landelijke Gilden zorgde niet alleen voor een vlotte communicatie naar land- en tuinbouwers. Het leverde ook het basisvertrouwen dat nodig is opdat de belangstellende landbouwers een nieuw experiment zouden wagen. De goede reputatie van de Landelijke Gilden als belangenbehartiger maakte voor menig belangstellende het verschil. Het netwerk van Landelijke Gildebesturen zorgde voor een snelle verspreiding van het nieuwe begrip 'zorgboerderij'.

Groene Zorg Oost-Vlaanderen wordt gestuurd door een kerngroep van vrijwilligers die niet enkel instaan voor de praktische werking maar ook intensief participeren aan het denkwerk. Toen de stuurgroep in 2006 mocht vaststellen dat de trein voorgoed aan het rollen was gegaan, werkte ze een meerjarenplan uit. Dat moest zijn uitvoering krijgen in een drie jaar durend PDPO-project 'Professionalisering van de Groene Zorg dienstverlening'. De kwaliteiten van het netwerk van vrijwilligers en de meerwaarde van een nauwe band met de Landelijke Gilden als plattelandsbeweging, moesten gekoesterd worden. Maar de kwantitatieve groei van de vraag om dienstverlening was van die aard dat een professionele omkadering onontbeerlijk werd. Die omkadering is er in 2008 gekomen. En ook deze ontwikkeling blijkt inmiddels niet meer om te buigen.

De Landelijke Gilden danken al degenen die hebben bijgedragen aan de uitvoering van de voorbije PDPO-projecten.

Christian Stivigny

Directeur Landelijke Gild

Eerste huldiging “zorgboer van het jaar 2003”: zorgboer Daniël De Lange – Magda Morel, samen met hun 2 hulpboeren, begeleiders uit de voorziening, Willem Rombaut en Gaby Desmyter.

2. HISTORIEK

Groene Zorg Oost-Vlaanderen werd als project onder de doopvont gehouden eind 2001 door de 2 projectpartners Steunpunt Welzijn vzw (Aalst) en Landelijke Gilden Oost-Vlaanderen vzw (Lochristi). Hiermee werd in Oost-Vlaanderen, als eerste provincie, antwoord gegeven op de groeiende vraag naar (ondersteuning van) zorgboerderijen. Dankzij de inzet van vrijwilligers werd gestalte gegeven aan de doelstelling om een brug te slaan tussen Welzijn en Landbouw. Hiermee heeft Groene Zorg Oost-Vlaanderen een pioniersrol vervuld bij de vormgeving van de groene zorgsector in Vlaanderen.

Het provinciale plattelandsbeleidsplan "Buitengoed, Goed buiten" heeft in de periode 2007 - 2010 via PDPO-financiering mogelijkheden geboden om de opdrachtverklaring van Groene Zorg Oost-Vlaanderen verder te realiseren.

Vanuit een professioneel omkaderde vrijwilligerswerking biedt Groene Zorg Oost-Vlaanderen een kwalitatieve, hoogstaande en emancipatorische dienstverlening aan.

Deze dienstverlening werkt drempelverlagend voor aanbieders van en vragers naar beleving, dagbesteding of arbeidstrajectbegeleiding in een groene omgeving en onder begeleiding.

Groene Zorg Oost-Vlaanderen draagt aldus bij tot een geïntegreerde plattelandsontwikkeling.

Het beleidssturende karakter van dit project zet ook de samenleving aan tot innovatie. Landbouwers worden aangemoedigd om het als zorgboer eens te proberen. Hulpverleners, directies en koepelorganisaties binnen welzijn worden actief benaderd met de uitnodiging mee te denken over de kansen van groene zorg. Beleidsmensen en wetenschappers worden uitgedaagd zich te buigen over de knelpunten in de samenwerking tussen zorg en landbouw.

Zes strategische doelstellingen werden vooropgesteld om dit te kunnen realiseren :

- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen optimaliseert de kwaliteit van haar dienstverlening ter ondersteuning van alle betrokken partijen bij groene zorg samenwerking.*

- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen verspreidt informatie met het oog op de realisatie van zoveel mogelijk groene zorg en de versterking van het maatschappelijk draagvlak.*
- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen stuurt, vanuit haar terreindeskundigheid, mee aan de ontwikkeling van groene zorg in Vlaanderen.*
- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen is een professioneel ondersteunde vrijwilligersbeweging die haar netwerk uitbouwt in de sectoren van welzijn, zorg, land- en tuinbouw en plattelandsontwikkeling.*
- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen beheert een systeem van dataverwerking in functie van een doelgerichte, objectieve en eenvormige behandeling van vraag en aanbod en in functie van het verzamelen van relevante beleidsinformatie.*
- *Groene Zorg Oost-Vlaanderen onderneemt initiatieven naar diverse overheidsinstanties waarbij zij een reguliere financiering van de intermediaire dienstverlening inzake groene zorg bespreekbaar wil stellen.*

Bij het einde van de PDPO-financiering wordt dit eindrapport voorgesteld. Niet enkel met de bereikte resultaten en beleidsaanbevelingen. Maar ook geïllustreerd aan de hand van getuigenissen van zorgboeren, hulpboeren, zorgvoorzieningen en vrijwilligers.

Huldiging “zorgboerin van het jaar 2010”: Nicole Van Haver samen met haar hulpboeren en begeleider van De Vierklaver vzw, de vrijwilligersploeg en medewerkers van Groene Zorg Oost-Vlaanderen. Van links naar rechts: Paul Keymeulen, Hilaire Desutter, Mieke Braet, Nicole Van Haver, Jo Vettenburg, Leo Stoop, Gaby Desmyter, Magda Morel, Luc Martens, Peter Dauwe en Luc Aper.

RESULTATEN

3A. Analyse van de kwantitatieve gegevens

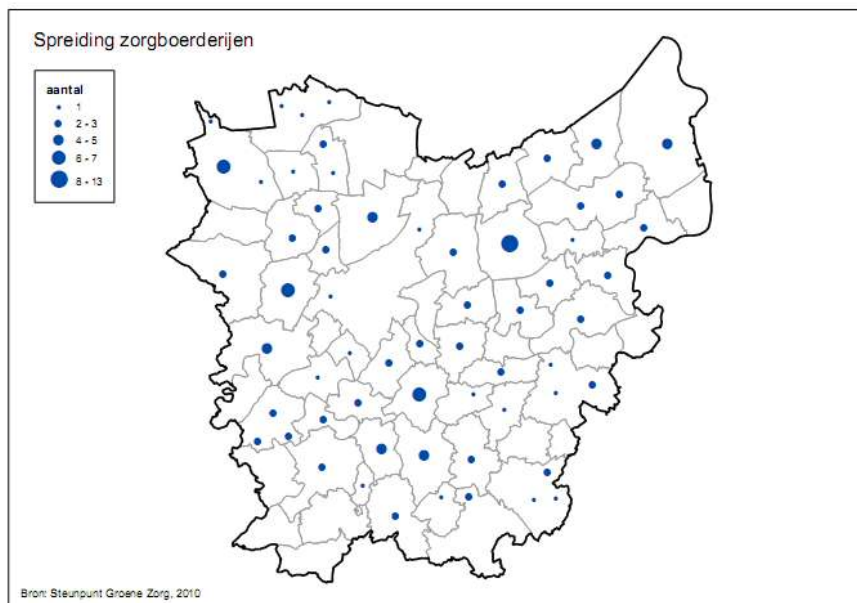
Hieronder volgt een overzicht van de resultaten op basis van de cijfers met betrekking tot vraag- en aanbodzijde. Gedetailleerde cijfergegevens werden opgenomen in de bijlagen.

1. Analyse van het aanbod

Op het einde van de projectperiode wordt een aanbod bereikt van 159 beschikbare zorgboeren. Beschikbaar wil zeggen, dat deze aanbieders na een screeningsbezoek weerhouden werden : zij mogen dus gecontacteerd worden indien er een geschikte aanvrager aanmeldt wordt. De groep beschikbare zorgboeren omvat zowel actieve zorgboeren, als nog niet actieve zorgboeren, als zorgboeren die in het verleden actief waren maar momenteel geen hulpvrager op het bedrijf hebben. Groene Zorg Oost-Vlaanderen houdt per jaar bij, hoeveel boeren uit dit aanbod actief zijn geweest, wat o.a. toelaat om een zicht te krijgen op de activiteitsgraad. In het jaar 2010 zijn er al 129 aanbieders die één of meerdere zorgvragers op het bedrijf lieten meehelpen. 81% van het beschikbare aanbod is dus daadwerkelijk actief bezig met Groene Zorg. Of ook: 19 % van het aanbod staat nog open voor nieuwe zorgvragen.

Regionale spreiding

Er zijn aanbieders van Groene Zorg over de ganse provincie Oost-Vlaanderen. We vinden ze uiteraard in grotere getale in de landelijke gebieden : Meetjesland, Waasland, Zuid-Oost-Vlaanderen. Ook waar er reeds een langere traditie is op vlak van samenwerking tussen zorgvoorzieningen en zorgboerderijen, vinden we een groter aanbod (Bv. in de regio Lokeren). Van de 65 Oost-Vlaamse gemeentes is er tot nu toe in 16 gemeentes nog geen Groene Zorg aanbod beschikbaar : Knesselare, Assenede, Zelzate, Wachtebeke, Kruikebeke, Buggenhout, Lebbeke, Denderleeuw, Haaltert, Maarkedal, Ronse, Kluisbergen, Wortegem-Petegem, Zulte, Sint-Martens-Latem en Destelbergen.

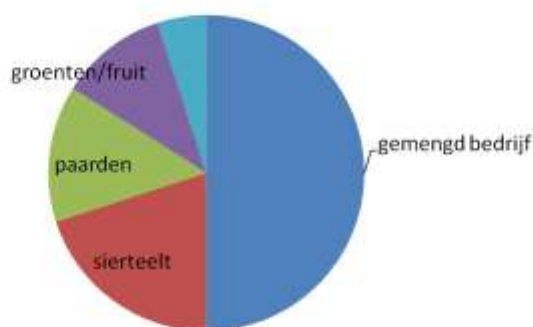

bron: Steunpunt Groene Zorg

Aard van het aanbod

Het aanbod is zeer divers: zowel actieve land- en tuinbouwbedrijven (die in aanmerking komen voor de subsidiemaatregel vanuit het Departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling), als aanbieders die niet in aanmerking komen voor deze subsidiemaatregel, bv. paardenhouders, hobbytelers e.d. Zowel bij de beschikbare als bij de actieve zorgboeren blijkt dat 70% van de zorgboeren een actief land- of tuinbouwbedrijf is. Dit zijn dus bedrijven die de zorgactiviteit combineren met hun economische activiteit, in totaal 112 bedrijven. Het merendeel van hen zijn gemengde bedrijven, maar ook bij siertelers als bij groententelers is er een aanbod.

De groep van aanbieders die geen aanspraak kan maken op de subsidiemaatregel is met 30% een niet te verwaarlozen groep, het gaat om een beschikbaar aanbod van 47 'zorgboeren'. Vooral de paardenhouderij is hierin sterk vertegenwoordigd. Maar ook diverse kleinschalige initiatieven van particulieren: het gaat dan meestal om 'hobbytelers' die zich vrijwillig engageren in Groene Zorg.

Volgens de gegevens van het Departement Landbouw en Visserij, afdeling duurzame landbouwwontwikkeling waren er op 31 december 2009 76 gesubsidieerde zorgboerderijen in Oost-Vlaanderen, op 30 juni 2010 is dit bij benadering 80 gesubsidieerde zorgboerderijen. Enkele bedrijven hadden de subsidie wel aangevraagd, maar bleken na grondig onderzoek er niet voor in aanmerking te komen : bv. bij landbouwers in bijberoep die teveel uren buitenshuis gaan werken, maar ook bij bedrijven die niet groot genoeg zijn (volgens de normen van Landbouw en Visserij). Volgens het bestand van Groene Zorg Oost-Vlaanderen zijn er 112 subsidiabele zorgboeren (=actieve land- en tuinbouwbedrijven), op 30 juni 2010. 30% van de subsidiabele zorgboeren vraagt dus geen subsidies aan. Tijdens de projectperiode werd er evenwel bijzondere aandacht besteed aan deze subsidiemogelijkheid : Er waren 2 vormingen voor zorgboeren over dit thema (2008 en 2010), het kwam herhaaldelijk aan bod in de nieuwsbrief (zowel digitaal als in een papieren versie), het werd bij elk screeningsbezoek toegelicht, en bij de opstart van een nieuwe zorgboerderij toegelicht. Ook voorzieningen werden hierover goed geïnformeerd via digitale nieuwsbrief en infosessies, alsook in de individuele begeleidingsacties. Een steekproef bij 10 actieve zorgboeren die bewust geen subsidie aanvragen toonde volgende redenen: vermijden van de papierwinkel, vrees voor inmenging en controle, ofwel vanuit een afwachtende houding : eerst kijken hoe het loopt en dan later zien of men het toch nog zal aanvragen, maar ook uit principe : *"Ik deed het vroeger ook zonder subsidies, ik wil er nu ook geen geld voor krijgen"* *"Ik vind het belangrijk dat de jongeren weten dat ik aan hen geen geld verdien, dat mijn inzet voor hen geen andere bedoelingen heeft dan hen te helpen"*.

De mogelijkheid om via subsidies een vergoeding te ontvangen voor de geïnvesteerde tijd wordt door de land- en tuinbouwers zeker gewaardeerd. Ze zien het als een erkenning voor hun werk.

Maar het is zeker niet de hoofdmotivatie om met Groene Zorg op het bedrijf te starten. Persoonlijke ontplooiing, sociale bewogenheid en uitdragen van een positief imago van de landbouw zijn vaak genoemde beweegredenen om Groene Zorg aan te bieden. Het hoge aantal aanbieders dat niet in aanmerking komt voor de subsidiemaatregel (30% van het aanbod), evenals het hoge aantal dat er voor kiest om geen subsidies te vragen, is een typisch Oost-Vlaams verschijnsel.

Intensiteit van het aanbod

De zorgboer mag zelf aangeven met welke intensiteit hij/zij Groene Zorg wenst aan te bieden. Hoeveel keer per week? Halve dagen of volle dagen? Voor hoeveel zorgvragers? Vaak start men voorzichtig, en wordt het aantal uren uitgebreid wanneer het goed loopt. Er zijn ook zorgboeren die zich consequent houden aan 1 halve dag per week, vooral bij de actieve bedrijven die zorg en economische bedrijvigheid proberen te combineren. Het speelt hierbij ook een rol of er op het bedrijf meewerkende personen zijn (echtgeno(o)t(e), volwassen kinderen of meewerkende ouders). De laatste jaren komt het meer en meer voor dat het familiale bedrijf gerund wordt door 1 persoon, terwijl de partner buitenshuis gaat werken. Verschillende zorgboerinnen gaven in 2010 aan dat ze minder zorg konden opnemen omdat ze opnieuw meer uren buitenshuis gingen werken. Op 12 actieve landbouwbedrijven met aanbod Groene Zorg gebeurt de landbouwactiviteit in bijberoep. De crisis in de landbouw laat zich soms voelen in de intensiteit van het aanbod, maar het is meestal geen reden om niet met Groene Zorg te starten.

De activiteitsgraad van subsidiabele en niet-subsidiabele aanbieders van Groene Zorg is zeer gelijklopend : 80% van de beschikbare subsidiabele aanbieders, en 83% van de beschikbare niet subsidiabele aanbieders, was in 2010 actief. Ook bij de aanbieders die meer dan 3 zorgvragers ontvangen is het evenwichtig verdeeld tussen subsidiabel en niet-subsidiabel. Het is dus niet zo dat men meer Groene Zorg gaat aanbieden als men subsidie kan krijgen.

In eerste helft van 2010, hadden 74 zorgboerderijen (57%) 1 zorgvrager, 38 (30%) hadden 2 of 3 zorgvragers, 16 (13%) meer dan 3 zorgvragers! Als er verschillende zorgvragers op 1 zorgboerderij komen kunnen zij ofwel gelijktijdig aanwezig zijn (bv. ingeval van een groep onder begeleiding) maar kunnen zij ook individueel over de ganse week gespreid naar de zorgboerderij komen.

In eerste helft van 2010 kwamen in totaal 245 zorgvragers op een zorgboerderij, onder hen 172 'vaste hulpboeren' (die reeds meer dan 1 jaar lang bij dezelfde zorgboer komen), waaronder 17 'vaste' groepen met begeleider (de groepsamenstelling kan wijzigen). In de periode tussen 01/01/2010 en 30/06/2010 kwamen 73 tijdelijke hulpboeren (jongeren) op een zorgboerderij, en 27 volwassenen startten waarvan wellicht een groot aantal een vaste hulpboer zal worden.

Bij de vaste hulpboeren zijn er heel wat die reeds meerdere jaren op hetzelfde bedrijf komen. Toch kunnen elk jaar weer nieuwe zorgvragers als hulpboer starten, omdat het bestand aan zorgboeren ook groter wordt. Het is dus niet zo dat alle beschikbare plaatsen reeds volzet zou zijn. Het potentieel aan zorgplaatsen in land- en tuinbouw, paardenhouderij en hobbyteelt is nog steeds groeiend.

Aantal gepresteerde zorgdagen

De huidige registratiemiddelen en de beschikbare mankracht laat niet toe om alle gepresteerde zorgdagen bij elke zorgboer in Oost-Vlaanderen te registreren. Het aantal zorgdagen kan wel indirect worden afgeleid vanuit het aantal uitbetaalde subsidies, mits een correctie voor de zorgboerderijen die geen subsidie aanvragen en de niet subsidiabele aanbieders. Het jaarverslag van 2009 van het Steunpunt Groene Zorg doet een raming van het aantal zorgdagen op zorgboerderijen, berekend op basis van het totale subsidiebedrag dat uitbetaald werd door het Departement Landbouw en Visserij (DLV) van de Vlaamse Overheid, afdeling duurzame landbouwontwikkeling. In 2009 ging 18.72% van dit totaalbedrag naar Oost-Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven. Als we weten dat 1 zorgdag staat voor 40 euro, laat dit toe om het aantal zorgdagen uit te rekenen.

<i>Totale subsidiebedrag voor zorgboerderijen uitbetaald door DLV</i>	
2006	328.907,50 €
2007	464.292,50 €
2008	733.600,00 €
2009	867.157,00 €
TOTAAL	2.393.957,00 €

Bron: jaarverslag 2009 Steunpunt Groene Zorg

Uitbetaalde subsidies aan Oost-Vlaamse zorgboeren : $(867.157 * 0.1872)/40 = 4058$ zorgdagen. Dit is echter een serieuze onderschatting :

- 1) 30% van de subsidiabele Oost-Vlaamse zorgboeren vraagt geen subsidie aan, hoewel ze in gelijke mate actief zijn. Als deze groep mee verrekend wordt, betekent dit 5797 zorgdagen.
- 2) 30% van de alle Oost-Vlaamse aanbieders van Groene Zorg zijn sowieso niet subsidiabel, hoewel ze in gelijke mate actief zijn. Wanneer deze groep mee verrekend wordt, bedraagt het totaal aantal zorgdagen 8281.
- 3) Bovendien wordt er niet meer uitbetaald als er meer dan 1 zorgvrager op het bedrijf is. De subsidie geldt per zorgdag, niet voor het aantal zorgvragers dat op die dag aanwezig is.
- 4) Voor groepen geldt het subsidiebedrag van 15 euro/dag.

Gepresteerde zorgdagen in Oost-Vlaanderen (2009)

	<i>Na correctie:</i>		
<i>ZB die officieel subsidies ontvangen</i>	Alle Subsidiabele ZB	Niet-subsidiabele ZB	Alle ZB
4058	5797	2484	8281
	70%	30%	100%

In het jaar 2009 realiseerde het netwerk van Oost-Vlaamse aanbieders van Groene Zorg een aanbod van ruim 8200 zorgdagen! Volgens de tendensen in de eerste helft van 2010 zal het aantal zorgdagen in 2010 nog hoger liggen.

Een ouder schrijft op de eindevaluatie van een time-out periode voor zijn dochter S. die op school was afgehaakt : *“Het is als ouder en verademing de hulp en kennis te mogen ervaren van alle medewerkers (Groene Zorg, zorgboer en boerin, CLB-medewerker, schooldirectie) aan dit project. Buiten alle opgedane praktische kennis mocht ik vaststellen dat de juiste gedrevenheid, waardering en vriendschap, S. kan leiden tot goede, zelfs heel goede resultaten en prestaties, wat naar de toekomst toe geruststellend is.”*

De dochter schrijft : *“Alles eens kunnen vertellen is leuk. Zeker omdat de boerin luistert en meepraat. Ook heb ik nu gemerkt dat ik graag bezig ben met mijn handen en niet aan een bureau. Het was fantastisch en rustgevend.”*

S. ging in het derde trimester2 volle dagen per week naar de zorgboerderij in vervanging van de school.

Jobcoach An Beke van DVC Heilig Hart liet L. vertellen over zijn werk op 3 verschillende boerderijen. Hij is er echt open gebloeid : *“Ik ga graag werken omdat ik de boerinnen, die mij in de watten leggen, graag zie. Ik doe ook graag al die verschillende soorten werk. Eieren rapen bij Nadia, varkensstallen kuisen en af en toe in de tuin helpen (ik mag zelfs op de zitmaaier zitten!) bij André. De varkens eten en drinken geven met een speciaal systeem en ondertussen controleren of er geen eentje ziek is zodat Els , de boerin, er dan iets kan voor doen. Ik mag bij Els ook in de serre helpen en af en toe mee boodschappen doen. Ik vind het ook wel heel leuk dat ik alleen met de belbus naar ginder mag gaan! Mijn werk is super!”*

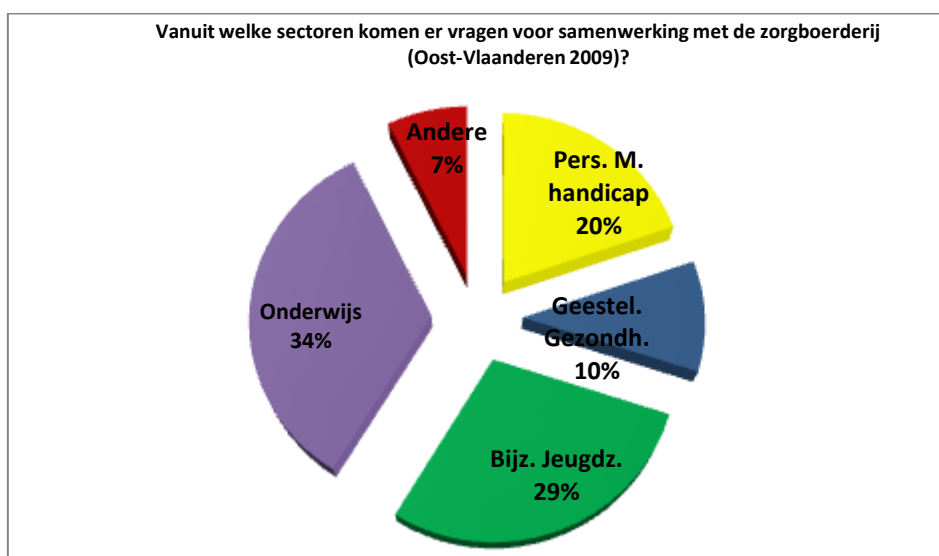
Jobcoach An Beke van DVC Heilig Hart : *“Ik hecht enorm veel belang aan het klikken (matchen) van de persoonlijkheden tussen zorgboer en werker. Dit is cruciaal om de samenwerking te laten slagen. De natuurlijke omgang , het gezond verstand en de recht-toe-recht-aan-mentaliteit van de zorgboeren dragen bij tot een ongedwongen houding, wat onze werkers erg appreciëren. Ze voelen zich op die manier een volwaardige burger, niet een persoon-met-handicap die moet ‘bepamperd’ en overbeschermd worden in de steriele verzorgingswereld. Een aantal werkers zijn echt open gebloeid door het werken op de zorgboerderijen. De verantwoordelijkheid die ze krijgen om op hun werk te zijn, het vervoer zo zelfstandig mogelijk moeten laten verlopen,... vergroot enorm hun zelfwaardegevoel: ze zijn iemand, een persoonlijkheid en niet meer één van de leefgroep... Daarmee wil ik zeker niet zeggen dat er vanuit onze sector geen inspanningen gedaan worden om de leefwereld te vergroten! Maar het ‘alleen’ mogen mee werken met een totale buitenstaander van hun wereldje geeft hen echt een trots gevoel! Onze mannen worden echt man door de omgang en het soms harde werk op de boerderijen (want in onze werkomgeving zijn het vooral vrouwen die de zorg opnemen voor hen).”*

2. Analyse van de aanvragen

Voorzieningen uit de zorg- en welzijnssector doen voornamelijk beroep op de dienstverlening van Groene Zorg Oost-Vlaanderen voor hulp bij hun zoektocht naar geschikte land- en tuinbouwbedrijven om mee samen te werken. Tevens vragen de voorzieningen advies over het concreet opzetten van een samenwerking met een land- of tuinbouwbedrijf, het opmaken van een overeenkomst en omkaderingsvoorwaarden zoals verzekeringen, kostenvergoeding voor de zorgboerderijen, ...

Onderstaande grafiek (jaarverslag 2009) toont dat ruim 1/3 van de aanvragen voor samenwerking met een zorgboerderij gesteld wordt vanuit een centrum voor leerlingenbegeleiding. Samen met de voorzieningen voor jongerenwelzijn zijn de centra voor leerlingenbegeleiding goed voor 63% van de aanvragen om een zorgboerderij. Minderjarige jongeren vormen daarmee de voornaamste doelgroep van zorgboerderijen. Voorzieningen uit de gehandicaptensector en uit de geestelijke gezondheidszorg zijn goed voor respectievelijk 20% en 10% van de aanvragen. De resterende 7% van de aanvragen komt voornamelijk van centra voor algemeen welzijnswerk.

Doorheen de jaren is er een verschuiving in het belang van de verschillende sectoren : Aanvankelijk waren volwassenen de voornaamste doelgroep, in 2008 was het aantal aanvragen voor jongeren en voor volwassenen in evenwicht, in 2009 is er een duidelijk overwicht wat betreft de jongeren. Zowel vanuit de sector van de gehandicaptenzorg, de geestelijke gezondheidszorg als de algemene welzijnssector ging het relatieve aandeel aanvragen achteruit. In absolute cijfers echter, werd er ook in die sectoren in toenemende mate beroep gedaan op de Groene Zorg dienstverlening, alleen deden de jongerenvoorzieningen dit in sterkere mate.

3B. Analyse ten aanzien van de 6 operationele doelstellingen.

1. Groene Zorg Oost-Vlaanderen optimaliseert de kwaliteit van haar dienstverlening ter ondersteuning van alle betrokken partijen.

- Er gebeurt een grondige screening van kandidaat zorgboeren volgens een vastgelegd stramien. De bevindingen van de screeningsbezoeken worden besproken op de bijeenkomsten van de vrijwilligersploeg.
- De professionele medewerker verstrekt eerste lijnsinformatie aan elkeen die interesse toont voor groene zorg via de Groene Zorglijn.
- Preventief werken is het uitgangspunt in de dienstverlening : Er werd geïnvesteerd in methodieken die toelaten om te anticiperen op mogelijke hindernissen in de samenwerking tussen zorgboer-zorgvrager-zorgvoorziening. Hiertoe werden de mogelijke doelstellingen verfijnd. Dit werd toegevoegd aan het aanmeldingsformulier. Op basis van deze doelstellingen kan de vraag en het aanbod beter op elkaar afgestemd en geëvalueerd worden.
- De aanmelding gebeurt door de zorgvoorziening aan de hand van een standaard formulier. Dit document kan op de website www.groenezorg.be gedownload worden. Dit document bestaat nu vooral uit open vragen, waarop men vrij kan antwoorden. Om een juister profiel te krijgen van de aanvrager zal dit document verder verfijnd worden in overleg met Steunpunt Groene Zorg.
- Er werd een instrument ontwikkeld die welzijnswerkers ondersteunt bij de opvolging en evaluatie op de zorgboerderij.
- Begeleiden van de opstart van de samenwerking is een essentieel deel van de werking. Aanvankelijk onduidelijke zorgvragen en aanbod van groene zorg dienen concrete vragen te worden en goed overwogen aanbiedingen. Deze moeten met elkaar in verbinding gebracht worden. Er is opvolging noodzakelijk. Het begeleidingsproces houdt ook in dat de partijen geïnformeerd worden over belangrijke aspecten zoals de erkenningsregels vanuit de Vlaamse overheid, het verzekeringsaspect, de wederzijdse verwachtingen van zorgboer en zorginstelling. Gezien de grote omvang van het aantal aanvragen, wordt eveneens geïnvesteerd in efficiënt én kwaliteitsvol werken.
- Met het oog op het garanderen van de kwaliteitszorg worden er op regelmatige basis vormingen aangeboden aan zorgvoorzieningen, zorgboeren en vrijwilligers. De professionele kracht kan rekenen op intervisiemogelijkheden die het maandelijkse werkoverleg van Steunpunt Groene Zorg vzw biedt. Vrijwilligers en professionele kracht namen deel aan studiedagen om zich te vormen omtrent actuele ontwikkelingen in de verschillende sectoren.
- Naar aanleiding van concrete kwaliteitsbevorderende acties worden alle betrokkenen goed geïnformeerd: dit gebeurde op Trefdagen, evaluatievergaderingen en via het e-zine. Thema's die tijdens de projectperiode aan bod kwamen waren : "Kwaliteit op de zorgboerderij", "Zorg voor het zorgboergezin – zorg voor de hulpboer", "Omgaan met vertrouwelijke informatie op de zorgboerderij".

Via e-mail krijgen we ook geregeld info rond de werking binnen en een tijd terug ben ik naar een dag rond vertrouwelijke informatie. Heel interessant! Ook het feit dat ik andere boeren en mensen uit de welzijnssector ontmoette. Bij vragen rond het administratieve kan ik ook steeds bij Mieke terecht!

An Beke, activiteitenbegeleidster en jobcoach DVC Heilig Hart

Vorming voor zorgboeren

Vorming voor welzijnswerkers, met Willem Rombaut en Gaby Desmyter

2. Groene Zorg Oost-Vlaanderen verspreidt informatie met het oog op de realisatie van zoveel mogelijk groene zorg en de versterking van het maatschappelijk draagvlak.

Zowel naar de welzijns- en de zorgsector als naar de land- en tuinbouwers toe, vonden – talrijker dan vooraf werd ingeschat – actieve informatieacties plaats. Hierbij werd intens gebruik gemaakt van de promotiestand en de promotiefolders. In de samenwerking met Steunpunt Groene Zorg vzw werden de communicatiemogelijkheden verder versterkt en geoptimaliseerd. “Groene Zorg” komt als thema regelmatig aan bod in vaktijdschriften (zowel voor landbouwers als voor de welzijnsvoorzieningen) en in de algemene pers (zowel regionaal als landelijk).

Het resultaat van deze acties is indrukwekkend:

Gedurende de projectperiode steeg aan de aanbodzijde het aantal actieve zorgboerderijen met 63%, op 30 juni 2010 zijn er 129 actieve zorgboerderijen. Het bestand aan beschikbare zorgboerderijen steeg met 45 % en omvat nu 159 aanbieders.

Aan de vraagzijde steeg het aantal aanvragen met ruim 250%. In 2007 werden er 50 aanvragen behandeld, in het jaar 2009 werden er 177 aanvragen behandeld. De stijgende tendens zet zich ook in 2010 verder door.

Dankzij de uitbouw van een kwaliteitsvolle dienstverlening konden zeer veel van deze vragen ‘gematcht’ worden. Het matchingspercentage is in de projectperiode verder toegenomen. Vóór

2007 werd voor 45% van de aanvragen een geschikte zorgboerderij gevonden. Eind 2009 bedroeg het matchingspercentage 62%, voor de eerste helft van 2010 is dit zelfs verder gestegen tot 69%.

Meer dan 750 medewerkers van Oost-Vlaamse welzijnsvoorzieningen worden via het e-zine geïnformeerd over Groene Zorg. Elk jaar volgen gemiddeld 35 nieuwe welzijnswerkers uit Oost-Vlaanderen een algemene infosessie. In de projectperiode deden reeds meer dan 400 zorgvoorzieningen en welzijnsdiensten beroep op de Groene Zorg Dienstverlening.

Vrijwilligers Gaby Desmyter en Magda Morel op Agri-Flanders 2005

Willem Vermandere op een infoavond voor kandidaat zorgboeren 2010

3. Groene Zorg Oost-Vlaanderen stuurt, vanuit haar terreindeskundigheid, mee aan de ontwikkeling van groene zorg in Vlaanderen

Onder leiding van dr. Joost Desein, Wetenschappelijk medewerker Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO), Eenheid Landbouw en Maatschappij, vond in november 2007 het Farming for Health Flanders -programma plaats in Gent. Groene Zorg Oost-Vlaanderen nam actief deel aan de inrichtende werkgroep samen met vertegenwoordigers van de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling en het Vlaamse Steunpunt Groene Zorg. Een van de sterk gesmaakte activiteiten was een geleide busexcursie langsheen Oost-Vlaamse zorgboerderijen (met simultaanvertaling).

De congresdeelnemers waren wetenschappers, zorginstellingen, landbouwers met ervaring/belangstelling in 'farming for health'. Het algemeen kader van het congres was de Community of Practice (CoP). Voorgaande edities vonden plaats in Wageningen (Nederland) en Stravanger (Noorwegen). De Community of Practice 2009 ging door in Pisa, en werd bijgewoond door Willem Rombaut : via het interprovinciale werkoverleg werden de bevindingen gedeeld met de andere provinciale collega's.

In het najaar 2010 is opnieuw een internationale studiedag gepland in het kader van ERN (Europese Rurale Netwerken), te Mechelen, met een werkbezoek aan een Oost-Vlaamse zorgboerderij.

Het maandelijkse werkoverleg met de provinciale medewerkers Groene Zorg is een platform dat toelaat om de krachten te bundelen in functie van beleidsvoorbereidend werk, gecoördineerde communicatieacties, kwaliteitsverhogende acties, internationale contacten e.d. De provinciale medewerker van Groene Zorg Oost-Vlaanderen werkt actief samen met de andere provinciale

medewerkers van Steunpunt Groene Zorg. In het hoofdstuk Knelpunten staat in detail beschreven welke concrete acties ondernomen werden om de ontwikkeling van Groene Zorg verder te stimuleren.

4. Groene Zorg Oost-Vlaanderen is een professioneel ondersteunde vrijwilligersbeweging die haar netwerk uitbouwt in de sectoren van welzijn, zorg, land- en tuinbouw en plattelandontwikkeling.

Groene Oost-Vlaanderen is ook op dit terrein een wegbereider geweest. Vanaf 2010 zullen ook de provinciale werkingen van Steunpunt Groene Zorg zich gaan openstellen voor vrijwilligers. De ervaringen vanuit de werking in Oost-Vlaanderen worden meegenomen om ook in de andere provincies een vrijwilligerswerking uit te bouwen.

De werking van Groene Zorg Oost-Vlaanderen is gegroeid vanuit de inzet van vrijwilligers. Als pioniers hebben zij de werking op gang getrokken en de bakens uitgezet. Vooral sinds de fase van professionalisering in 2007, worden deze vrijwilligers professioneel omkaderd, maar reeds van in het prille begin was er een omkadering. Hiervoor stonden twee maatschappelijk werkers in: Marleen Ovaere, tot midden 2007 actief vanuit Steunpunt Welzijn voor Groene Zorg en Willem Rombaut, tot 31 december 2007 in dienst voor Landelijke Gilden Oost-Vlaanderen. De kwantitatieve en kwalitatieve evolutie van het project noopte tot een verder doorgedreven professionalisering. Enerzijds werd Willem Rombaut in dienst genomen door het Vlaams Steunpunt Groene Zorg (gedeeltelijk voor coördinerende en ondersteunende taken), anderzijds werd in Oost-Vlaanderen een specifieke medewerkster aangeworven voor Groene Zorg. Vanaf 17 juni 2008 kwam Mieke Braet voltijds in dienst als werknemer van Steunpunt Welzijn vzw. Zij werd tijdens haar moederschapsverlof vervangen door Leen Declercq.

Niet tegenstaande de professionalisering blijft de inbreng van de vrijwilligersploeg van wezenlijk belang omwille van verschillende redenen : 1) Vrijwilligers creëren een breder draagvlak dankzij hun regionale netwerken. Zij dragen 'Groene Zorg' verder uit. 2) Vrijwilligers bieden een kwalitatieve meerwaarde in het kader van de Groene Zorg Dienstverlening. b.v. screeningsbezoeken aan kandidaat zorgboeren of nazorgbezoeken bij boeren die al een hele tijd actief zijn. 3) Vrijwilligers bieden concrete ondersteuning : b.v. een getuigenis over Groene Zorg, logistieke hulp op evenementen e.d.

In het najaar 2007 bestond de medewerkersploeg uit 9 vrijwilligers, deze kerngroep is nog steeds actief. Twee van hen hebben hun activiteiten ingeperkt, maar elk van hen is zich betrokken blijven voelen, en is bv. aanwezig op belangrijke evenementen zoals de jaarlijkse Huldiging. De vaste kerngroep wordt gevormd om mee te werken in de groene zorg dienstverlening in het kader van screeningsbezoeken aan kandidaat zorgboeren en nazorgbezoeken aan zorgboeren die reeds een hele tijd actief zijn.

In de ganse PDPO-projectperiode toonden 11 nieuwe mensen interesse om de werking als vrijwilliger te ondersteunen: 4 van hen heeft na een introductiefase beslist om niet te starten, 3 kozen ervoor om zich niet te engageren voor de kerngroep met de bijhorende vormingen, maar bieden wel concrete logistieke hulp op beurzen e.d., 2 personen engageerden zich in de stuurgroep van Groene Zorg Oost-Vlaanderen, 2 personen traden toe tot de vaste vrijwilligerskern. Het totaal aantal actieve vrijwilligers bedraagt momenteel 13 medewerkers. Naast deze vrijwilligers zijn 7 verschillende zorgboeren bereid om getuigenissen te brengen op Trefdagen, vormingen voor zorgboeren en kandidaat zorgboeren.

Activiteiten door vrijwilligers tijdens de projectperiode

Screeningsbezoeken bij kandidaat zorgboeren	64
Nazorgbezoeken bij actieve zorgboeren	19
Ambassadeurschap (Beurzen, presentaties, infosessies voor landbouwers)	6 Beurzen, 11 infosessies voor landbouwers, 6 presentaties in kader van netwerkvorming
Deelname Studiedagen en Netwerkevenementen	Telkens waren ook vrijwilligers aanwezig.
Deelname Vormingen	10 vormingen specifiek voor de vrijwilligers in de kerngroep. Naast het uitwisselen van ervaringen worden er thema's behandeld die nuttig zijn voor de praktijk: bv. waarop letten bij een screeningsbezoek, een nazorgbezoek, knelpunten herkennen in relatie tot de doelgroep of sector, administratieve aspecten, actuele ontwikkelingen binnen Groene Zorg...
Deelname stuurgroep	18 vergaderingen van de stuurgroep, sinds 2010 participeren er 4 vrijwilligers aan de stuurgroep.
Deelname aan vormingsmomenten voor welzijnswerkers of zorgvoorzieningen	4 vrijwilligers participeren regelmatig. Op alle trefdagen en algemene infosessies waren er telkens vrijwilligers aanwezig.
Deelname aan ervaringsuitwisselingen voor zorgboeren	5 vrijwilligers participeren regelmatig. Op elke ervaringsuitwisseling zijn er gemiddeld 2 vrijwilligers aanwezig.

Een getuigenis van Hilaire De Sutter, vrijwilliger:

Tot voor 3 jaar had ik nog niet gehoord van Groene Zorg. Op een dag kreeg ik het bezoek van Gaby Desmyter (reeds lang vrijwilliger bij Groene Zorg Oost-Vlaanderen en Landelijke Gilden) die mij de werking ervan uiteenzette. Daar ik 27 jaar als praktijkleraar werkte in het BuSo en dus wel enigszins vertrouwd was met moeilijk lerende jongeren, met probleemjongeren, met bijzondere jeugdzorg...sprak me dat wel aan. Zo werd ik vrijwilliger bij Groene Zorg. Als vrijwilliger hielp ik mee met het tot stand brengen van verschillende koppelingen die dan op regelmatige basis geëvalueerd worden. Als er zich problemen voordoen geef ik die door. Als vrijwilliger probeer ik in de mate van het mogelijke de vergaderingen bij te wonen. Ik help mee op beurzen om Groene Zorg meer bekendheid te geven. Ik help ook graag mee aan de voorbereiding van de huldiging van de "Zorgboer van het jaar". Een heel mooie herinnering is de viering van de zorgboer van het jaar. Zorgboer en hulpboer genoten van de erkenning die ze kregen. Zien dat een jongere gelukkig is op de zorgboerderij en er helemaal open bloeit, dat geeft mij als vrijwilliger heel veel voldoening.

5. Groene Zorg Oost-Vlaanderen beheert een systeem van dataverwerking in functie van een doelgerichte, objectieve en eenvormige behandeling van vraag en aanbod en in functie van het verzamelen van relevante beleidsinformatie.

Per aanvraag wordt een elektronisch dossier bijgehouden. Voor alle aanvragen wordt de relevante en objectieve informatie systematisch bijgehouden : b.v. status van de aanvraag, sector, geslacht en leeftijd van de zorgvrager. Aan de aanbodzijde wordt eveneens systematisch informatie verzameld : bv. type (subsidiabel of niet), aantal zorgvragers...

Per kwartaal worden de cijfers met betrekking tot aanvragen en aanbod verzameld en eenvormig verwerkt voor alle provincies door het Steunpunt Groene Zorg.

Naast een Excel overzicht van alle aanvragen, gebruikt Groene Zorg Oost-Vlaanderen eveneens een accesdatabase: hierin worden alle contactpersonen en alle zorgboeren geregistreerd. Voor elke zorgboer is er een aparte fiche met relevante informatie in functie van mogelijke matchings. Dit systeem laat toe om overzicht te houden op het aanbod. Deze fiches hebben alvast hun nut bewezen in de periode dat de projectverantwoordelijke, Mieke Braet, werd vervangen door Leen De Clercq. De vervangster kon zich na een korte inwerkperiode de vaste werkwijze eigen maken, en alle nodige informatie uit de databank halen.

Gezien de verdere toename van het aantal aanvragen en de continue uitbreiding van het bestand van zorgboeren, wordt verder nagedacht over het efficiënt inzetten van informaticatoepassingen. Idealiter verloopt de ontsluiting van vraag en aanbod met behulp van een geïntegreerd informaticapakket gekoppeld aan de website.

6. Groene Zorg Oost-Vlaanderen onderneemt initiatieven naar diverse overheidsinstanties waarbij zij een reguliere financiering van de intermediaire dienstverlening inzake groene zorg bespreekbaar wil stellen.

In de periode 2007 – 2010 werd Groene Zorg Oost-Vlaanderen vooral gefinancierd via het PDPO-kader, dus middelen afkomstig vanuit Landbouw en Plattelandsontwikkeling. In de afgelopen projectfase werd immers sterk ingezet op het ontsluiten en ondersteunen van het menselijk potentieel op het platteland. Met resultaat, want het project Groene Zorg heeft zeker bijgedragen tot het uitdragen van een warm en positief imago van de land-en tuinbouw, en het versterken van het solidariteitsgevoel in de landelijke gebieden. We mogen zelfs stilaan spreken van een “Groene Zorg Beweging”.

Het project is ondertussen het niveau van innovatieproject op vlak van plattelandsontwikkeling ontgroeid. Groene Zorg werd meer en meer een vaste waarde in het welzijnsveld. Het spreekt voor zich dat ook de beleidsverantwoordelijken Welzijn werden uitgenodigd op voorstellingen van de werking. Het werd duidelijk dat Groene Zorg best zowel door Landbouw als door Welzijn ondersteund wordt. Sinds 2009 werd voor de intermediaire dienstverlening een financiële ondersteuning vanuit het Departement Welzijn van de provincie Oost-Vlaanderen voorzien. Deze financiering vanuit het Departement Welzijn, samen met het Departement Landbouw en Plattelandsontwikkeling vormt de aanzet van een meer structurele financiering.

Om het project verder te laten ontwikkelen kijkt Groene Zorg Oost-Vlaanderen ook over de landsgrenzen. Binnen het Europese kader Interreg zal een project ingediend worden. Bij goedkeuring kan er tot najaar 2013 verder gewerkt worden op het huidige elan.

De vraag naar een structurele financiering op langere termijn wordt hiermee nog niet beantwoord. Dit blijft dus een aandachtspunt voor de toekomst.

Infosessie in het Vlaams Parlement, 1 december 2005 : vrijwilligers Gaby Desmyter en Luc Martens, samen met zorgboer Daniël De Lange

Gedeputeerden A.Vercamer en E.Couckuyt op de huldiging van zorgboer Luc Aper "zorgboer van het jaar 2009.

4. KNELPUNTEN

I.s.m. het Steunpunt Groene Zorg worden de knelpunten in kaart gebracht en meegenomen in beleidsacties. Dit gebeurt op niveau van het maandelijks werkoverleg tussen alle provinciale medewerkers, gecoördineerd door Steunpunt Groene Zorg. Tijdens de ganse projectperiode participeerde de medewerker van Groene Zorg Oost-Vlaanderen aan dit werkoverleg.

1. Aanbodzijde

De grote toename van het aantal aanvragen, kan maar opgevangen worden als er aan de aanbodzijde uitbreiding mogelijk is. Er werden tijdens de PDPO-projectperiode voldoende nieuwe zorgboerderijen in het bestand opgenomen om het huidig aantal aanvragen te kunnen verwerken. Ook de activiteitsgraad van de zorgboerderijen in het bestand, is verder toegenomen.

Het blijft voor de toekomst een aandachtspunt om te blijven investeren in het aantrekken van nieuwe zorgboerderijen: zowel bij de actieve land- en tuinbouwers als in de nevensectoren zoals paardenhouderij, tuinaannemers en zelfs bij hobbytelers, gepensioneerde telers, en particuliere initiatieven in een groene context.

Aandachtspunt is de regionale spreiding. In stedelijke gebieden worden zeer veel vragen gesteld waardoor de zorgboerderijen in landelijke gemeenten rond een stedelijk gebied veel bevestigd worden. Verdere uitbreiding van het aanbod in deze randstedelijke gebieden is voor de toekomst een prioriteit. In deze regio's staat dikwijls ook de traditionele land- en tuinbouw onder druk. Het aanbod vanuit de niet subsidiabele zorgboerderijen is hier van groot belang.

Ook in bepaalde landelijke regio's kan het bestand best nog wat uitbreiden : in het hart van de Vlaamse Ardennen is het aanbod beperkt, evenals in het grensgebied tussen Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Aanvragers vanuit deze regio moeten soms verre verplaatsingen maken met het openbaar vervoer. In het Meetjesland en in het Waasland zijn reeds heel wat zorgboeren actief, maar in verhouding tot het aantal landbouwbedrijven kan het aanbod nog verder uitgebreid worden.

Het aanbod die zorgboerderijen doen bestaat uit zorg én activering. De verhouding tussen zorg en activering kan in verschillende verhoudingen voorkomen : 1) Beleving (veel zorg, beperkte activering), 2) Dagbesteding/Arbeidszorg (zorg en activering), 3) Arbeidstrajectbegeleiding (beperkte zorg, accent op activering). Het aanbod is doorheen de jaren vooral ontwikkeld in de richting van 2) en 3). Zorgboerderijen die Beleving wensen aan te bieden is beperkt gebleven. Om dit aanbod verder tot ontwikkeling te laten komen zijn andere acties nodig dan datgene wat tot nu toe gebeurde.

2. Vraagzijde

Het blijft voor hulpverleners een zoektocht met welke vragen ze wel of niet terecht kunnen op een zorgboerderij. Infosessie voor welzijnswerkers blijven belangrijk om een juist beeld te krijgen van wat samenwerking met een zorgboerderij inhoudt. Samenwerking met een zorgboerderij wordt soms nog verward met 'plaatsing' of 'opvang'. De vraag naar een 'opvangplaats' kan een

verwachting zijn die sterk leeft bij de omgeving van de zorgvrager. Bv. ouders die hun zoon of dochter niet meer kunnen motiveren om naar school te gaan, zoeken een alternatief voor opvang wanneer zijzelf uit werken gaan. Bv. de justitiële overheid zoekt een alternatief voor een jongere die geen plaats meer vindt in een begeleidingstehuis. De motivatie voor 'opvang' op de zorgboerderij mag echter niet vertrekken bij het gebrek aan opvangplaatsen in voorzieningen. De motivatie en interesse van de zorgvrager is cruciaal om te komen tot vruchtbare samenwerking met zorgboerderijen. Zorgboeren zijn immers gewone mensen die zich vrijwillig engageren om een specifiek aanbod te doen voor kwetsbare mensen. Om dit engagement vol te houden is het voor hen ook belangrijk om te kunnen ervaren dat, wat zij aanbieden een betekenis heeft voor de zorgvrager zelf. Als de zorgboerderij wordt opgedrongen aan de zorgvrager omwille van allerlei motivaties die niets te maken hebben met zijn eigen motivatie (bv. regelgeving, praktische overwegingen, wachtlijsten e.d.), verzeilt men opnieuw in een 'plaatsingsdenken'. Zo gaat men voorbij aan de kernwaarden van Groene Zorg: emancipatie, menselijke waardigheid, intermenselijke solidariteit binnen een gemeenschap, vermaatschappelijking van de zorg.

Na opmaak van de Kwaliteitsgids Groene Zorg in 2007 maakte Steunpunt Groene Zorg een differentiatie in aandachtpunten tussen de diverse welzijnssectoren van waaruit met zorgboerderijen wordt samengewerkt. De opvolging van de basisprincipes uit de Kwaliteitsgids bleek in de ene en de andere sector op verschillende hindernissen te stuiten.

Met de sector van de Bijzondere Jeugdzorg werd het eerste in overleg gegaan: Op 15 september 2009 was er een verkennend gesprek met een stafmedewerker van het Vlaams Welzijnsverbond. Op 10 december 2009 gaf Steunpunt Groene Zorg een presentatie voor het Centraal Directiecomité Bijzondere Jeugdzorg van het Vlaams Welzijnsverbond. Steunpunt Groene Zorg maakte een ontwerpnota voor de brief die vanuit het Departement Landbouw en Visserij aan het Agentschap Jongerenwelzijn zou gericht worden. Op 24 februari 2010 was er op Vlaams niveau een overleg met het Agentschap Jongerenwelzijn, samen het Departement Landbouw en Visserij en het Departement Welzijn. Bij elk van deze communicaties werden als voornaamste aspecten in de aandacht geplaatst: 1) Een zorgboerderij komt niet in de plaats van een voorziening uit de bijzondere jeugdzorg, m.a.w. 'Plaatsing' op een zorgboerderij is niet mogelijk. 2) De begeleidende voorziening moet tijdens de uren dat de zorgvrager er vertoeft steeds bereikbaar zijn voor de zorgboerderij. 3) Een uitgebreid kennismakingsgesprek, ondersteunende opvolgingscontacten en een goede afronding van de samenwerking zijn steeds noodzakelijk. Mits een goede begeleiding kunnen de potenties van de zorgboerderij beter benut worden. 4) Inspraak en motivatie van de jongere zijn een voorwaarde om de zorgboerderij als werkingsmiddel effectvol in te zetten. De gesprekspartners stonden open voor een gesprek om te komen tot een optimale kwaliteitszorg bij de samenwerking met zorgboerderijen. Er werden afspraken gemaakt voor verdere contacten in 2010, ook op provinciaal niveau

Wat betreft de sector Onderwijs werd een nota voorbereid die een overzicht biedt van de bestaande samenwerkingen tussen Onderwijs en zorgboerderijen, de ervaren knelpunten en de succesfactoren. Dit werd op 29 april 2010 besproken met medewerkers van de Vlaamse administratie Onderwijs, resultaat hiervan is dat er 2 evaluatievergaderingen met de CLB's werden gepland (Aalter en Lummen). Op 7 juni ging de evaluatievergadering in Aalter door : er werd besproken in welke formules leerlingen naar zorgboerderijen gaan, wat de ervaren knelpunten zijn, en wat de succesfactoren zijn. De resultaten van deze evaluatierondes worden in een eindverslag verwerkt, en dit wordt verder besproken met de administratie Onderwijs.

Bij de aanvragen voor volwassenen werden eveneens de knelpunten geïnventariseerd. Voor de bepaalde doelgroepen stelt er zich een structureel probleem wat betreft toeleiding en opvolging eens deze persoon naar een zorgboerderij gaat. Om dit knelpunt met de sector te onderzoeken werd een Rondetafel gepland, georganiseerd door de administratie Welzijn van Provincie Oost-Vlaanderen. Deze Rondetafel gaat door op dinsdag 25 januari 2011. Enkele knelpunten zijn: 1) Voor wie vanuit de thuissituatie een dagbesteding zoekt, is er niet steeds een erkende toeleidende dienst beschikbaar die de noodzakelijke opvolging kan garanderen : het gaat dan vaak over personen met een psychiatrische achtergrond en/of situaties waarin kansarmoede een grote rol speelt. Deze problematiek stelt zich voornamelijk bij personen die begeleid zijn geweest in de geestelijke gezondheidszorg. De nazorg na een residentiële opname is meestal beperkt in de tijd. Bovendien is die veelal gefocust op het medische en is ze in handen van een psychiater die niet verbonden is aan een erkende voorziening. De schoorvoetende initiatieven in de psychiatrische thuiszorg niet te na gesproken, blijven ex-psychiatrische patiënten inzake sociale begeleiding veelal in de kou staan. 2) Toeleiding vanuit CAW's blijft beperkt. Voor hulpverleners van deze diensten is het, zeker wanneer ze voor het eerst willen samenwerken met zorgboerderijen een moeilijk proces van aftasten en uitzoeken welk cliënteel wel of niet terecht kan op de zorgboerderij.

De samenwerking met de zorgboeren verliep tot nu toe heel vlot en aangenaam. Van bij het begin benadruk ik het belang om alles te kunnen communiceren: zowel de goed als minder goed lopende zaken. Door vlot op elkaar te anticiperen kunnen we mogelijk aankomende problemen voorkomen. Het laatste jaar echter, heb ik omwille van organisatorische redenen 'mijn' zorgboeren wat in de kou laten staan, door niet voldoende langs te gaan. Dit resulteerde in een stopzetting van het werken van één van onze werkers... De signalen van problemen had ik niet tijdig kunnen opvangen, laat staan aanpakken. Mea Culpa.

An Beke, activiteitenbegeleidster en jobcoach DVC Heilig Hart

3. Dienstverlening

De professionalisering heeft het mogelijk gemaakt om de enorme groei te kunnen realiseren, en dit op een kwaliteitsvolle manier. De bestaande dienstverlening botst stilaan op zijn limieten. Ook in de andere Vlaamse provincies : *“De opmerkelijke toename van het aantal vragen om samenwerking met een zorgboerderij wijst enerzijds op een grote belangstelling voor de Groene Zorgsector. Ze legt anderzijds een belangrijk pijnpunt bloot. Een zorgzame opvolging van de samenwerkingsverbanden tussen zorgboerderijen en welzijnsvoorzieningen is een arbeidsintensieve opdracht. Tegenover de groei van het aantal vragen om een zorgboerderij staat geen evenredige toename van overheidsmiddelen. De professionele medewerker geraakt steeds meer gekneld tussen de opvang van een stijgende vraag en de noodzakelijke opvolging en evaluatie van de zorgboerderijen en van de samenwerkingsverbanden die deze aangaan. De opvolging, bijsturing, ondersteuning en vorming van zorgboeren en –boerinnen komt als kerntaak steeds meer in het nauw.”*(jaarverslag 2009 Steunpunt Groene Zorg).

Groene Zorg Oost-Vlaanderen kan gelukkig rekenen op de inzet van de vrijwilligersploeg om aan zorgboeren net die extra aandacht te geven die zij verdienen. Vrijwilligers kunnen via hun netwerken nieuwe kandidaat zorgboeren bereiken en sensibiliseren. Vrijwilligers kunnen de werking op een kwaliteitsvolle manier ondersteunen, maar zij kunnen het basiswerk en het coördinatiewerk van de professionele kracht niet overnemen.

Er wordt nagedacht over hoe het ontsluiten van vraag en aanbod nog efficiënter kan verlopen. Idealiter via een elektronisch instrument met webapplicatie. Zover is het nog niet, maar de eerste stappen worden gezet om dit methodisch verder te ontwikkelen.

4. Stakeholders

De samenwerking met de Landelijke Gilden Oost-Vlaanderen en met het Steunpunt Groene Zorg blijft in de toekomst verder lopen. Binnen de sector landbouw werd provinciaal een samenwerking onderhouden met de consultants van de Boerenbond en met KVLV-agra. Zeker op plaatselijk niveau is er een goede samenwerkingsrelatie via enkele Groene Zorg vrijwilligers. Via verdere samenwerkingsinitiatieven moet het zeker mogelijk zijn om nieuwe zorgboeren en –boerinnen te bereiken.

Het was een proces van vallen en opstaan om als nieuwe actor in het welzijnsveld een plaats te vinden. Bv. binnen de welzijnssector werd onderzocht of Groene Zorg Oost-Vlaanderen een rol kon spelen in het kader van de tender Zorgbegeleiding. Groene Zorg Oost-Vlaanderen voldeed echter niet aan de formele voorwaarden die gesteld werden. Groene Zorg Oost-Vlaanderen biedt immers geen cliëntbegeleidingen aan, maar vervult een intermediaire rol. Deze rol werd in de loop van de projectperiode verder verfijnd en gecommuniceerd in overleg met het Departement Welzijn van de provincie Oost-Vlaanderen. Van hieruit heeft Groene Zorg Oost-Vlaanderen de toetreding tot de algemene vergadering van het PAOV (Platform Arbeidszorg Oost-Vlaanderen) aangevraagd. De eerste vergadering waarop Groene Zorg Oost-Vlaanderen zal deelnemen is gepland eind 2010.

5. CONCLUSIES EN BELEIDSAANBEVELINGEN

Het Oost-Vlaamse platteland omvat een groot zorgpotentieel. Hoewel er de laatste jaren een grote stijging was in het aantal aanbieders, lijkt het plafond nog niet bereikt. Regionaal is zeker verdere uitbreiding mogelijk. In regio's met een sterke aanwezigheid van Groene Zorg, ontstaat een effect van mond-aan-mond-reclame. Meer en meer ontstaat het gevoel van een "Groene Zorg Beweging". Dit wordt concreet voelbaar op evenementen zoals de jaarlijkse Huldiging, de grote interesse op de beurs Agri-Flanders, en infodagen waar zorgboeren en kandidaat zorgboeren mekaar ontmoeten. Vrijwilligers vervullen in zo'n beweging een bijzondere en onvervangbare rol.

De subsidiemaatregel vanuit het Departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling heeft een belangrijke rol gespeeld in het uitbouwen van een netwerk van zorgboerderijen. Het is een blijk van erkenning voor de inzet van de actieve land-en tuinbouwers, die zorg een plaats geven naast de economische bedrijvigheid. Toch is het geen volwaardige verbredingsactiviteit, zoals bv. hoevertoerisme, aangezien het gaat om een beperkte vergoeding die nooit het niveau kan halen van een volwaardig inkomen. Geldgewin is niet de reden waarom men Groene Zorg wilt aanbieden: het persoonlijke verlangen om een sociaal engagement op te nemen blijft primeren. Dat men hierbij kan rekenen op ondersteuning vanuit een Groene Zorg dienstverlening, wordt door hen als zeer waardevol bevonden : het helpt om de stap te zetten en om het engagement te blijven volhouden.

Hoewel er geen speciale acties voor ontwikkeld werden tijdens de projectperiode, is het Oost-Vlaamse aanbod bij particuliere aanbieders in de paardenhouderij en in de hobbyteelt , goed ontwikkeld. Interessante vaststelling is dat deze niet subsidiabele aanbieders even actief zijn, hoewel zij er geen vergoeding voor ontvangen. Zij hebben evenwel evenveel recht op erkenning en ondersteuning vanuit de Groene Zorg dienstverlening. Hun aanbod is vaak een waardevolle aanvulling op het klassieke landbouwbedrijf: soms heel kleinschalig, met minder druk vanuit het economische, en soms met een zeer persoonlijke invulling. Hun aanbod versterkt de mogelijkheden om echt op maat van de zorgvrager een antwoord te vinden.

Reeds vele zorgvragers uit alle mogelijke welzijnsvoorzieningen maakten reeds gebruik van dit aanbod. Voor heel wat voorzieningen biedt het aanbod van Groene Zorg bijzondere kansen aan hun doelgroep. Het hoge aantal aanvragen toont aan dat voorzieningen de mogelijkheden van Groene Zorg meer en meer gaan ontdekken. Tijdens infosessies en trefdagen voor voorzieningen en individuele dienstverlening aan zorgvoorzieningen is meermaals gebleken dat het een gans leerproces is, zowel voor begeleiders én hun organisaties, om het Groene Zorg aanbod te integreren in het begeleidingstraject van cliënten.

Soms bevindt de Groene Zorg dienstverlening zich in het 'niemandland' of het 'grensgebied' van de hulpverlening: bv. omdat de cliënt op de wachtlijst staat, of omdat mantelzorgers of zorgverleners geen uitweg meer zien in de bestaande hulpverlening, of omdat een aangepaste hulpverlening (nog) niet bestaat, of omdat er binnen de opdracht van de bestaande hulpverlening onvoldoende ruimte is voor de begeleiding op de zorgboerderij. Omdat Groene Zorg Oost-Vlaanderen (tot nu toe) nog wat vrije ruimte biedt om creatief, en op maat een oplossing te zoeken, kan dankzij de Groene Zorg dienstverlening soms een antwoord gevonden worden op een dringende nood. Maar Groene Zorg kan geen oplossing bieden aan structurele problemen, het wil hierin wel samen met de betrokken sectoren een signaalfunctie vervullen, en constructief meedenken in de richting van meer structurele antwoorden. Dit is mogelijk dankzij het bundelen van de opgedane expertise tijdens de afgelopen

projectperiode. Deze kennis en know-how wordt samen met het Steunpunt Groene Zorg verder uitgediept, en meegenomen naar de geëigende fora.

Groene Zorg is anno 2010 niet meer weg te denken uit het werkveld. Er is nog altijd geen structurele financiering voor de Groene Zorg dienstverlening, hoewel er met beperkte middelen heel veel zorgvragers geholpen worden. Het blijft dus een voortdurende uitdaging om via projectmiddelen de werking verder te laten ontwikkelen. Ook hier moet op termijn een structureel antwoord gevonden worden.

6. NAWOORD

Groene zorg Oost-Vlaanderen als brug tussen Plattelandsbeleid en Welzijn,

door Eddy Couckuyt, gedeputeerde van Welzijn Provincie Oost-Vlaanderen

Op 29 oktober 2009 kende de Provincieraad Steunpunt Welzijn een eerste maal voor de werking van Groene Zorg Oost-Vlaanderen en specifiek voor hun "matchingfunctie" tussen zorgvrager en land- en tuinbouwbedrijf een projectsubsidie ten bedrage van 10 000,00 EUR toe. Deze subsidie vormde enerzijds een aanvulling op de middelen vanuit de Plattelandsprojecten (PDPO) en diende anderzijds de continuering van de werking in de periode van 1 juli 2010 tot en met 30 september 2010 te waarborgen. Een positieve evaluatie van dit provinciale project leidde tot een verlenging tot 31 augustus 2011 en het toekennen van een subsidiebedrag van 9 000,00 EUR. Deze subsidie moet Groene Zorg Oost-Vlaanderen, nu het PDPO-project stopgezet is, de mogelijkheid bieden zijn werking verder te zetten en naar een meer structurele financiering op zoek te gaan.

Door het toekennen van deze middelen vanuit het budget "Welzijn" erkent het Provinciebestuur de brugfunctie die het samenwerkingsverband Groene Zorg Oost-Vlaanderen opneemt tussen de land- en tuinbouwsector, de zorgvoorzieningen en de hulpvrager. Het Provinciebestuur erkent hierbij de rol van alle bij "Groene Zorg" betrokken actoren. Vanuit zijn inbedding in de land- en tuinbouwsector slaagt Groene Zorg Oost-Vlaanderen erin land- en tuinbouwers te mobiliseren om jongeren en volwassenen die het om redenen van uiteenlopende aard moeilijker hebben in deze maatschappij, op te vangen en zo terug te integreren. De zorgvoorzieningen beschikken dan weer over de deskundigheid op het vlak van de begeleiding van deze specifieke doelgroepen.

Het blijkt echter niet voor alle door Vlaanderen erkende zorgvoorzieningen evident om de begeleiding op de zorgboerderij te verzekeren. Groene Zorg Oost-Vlaanderen slaagt er niet altijd in een zorgvoorziening te vinden die bereid is de zorgboerderijovereenkomst te tekenen en de begeleiding van de hulpboer op de zorgboerderij te verzekeren. Daarnaast blijken zorgvoorzieningen die de overeenkomst ondertekend hebben, niet altijd over voldoende "ruimte" te beschikken om hun engagement tegenover hulpboer en zorgboer na te komen. Het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen wenst samen met de zorgvoorzieningen en Groene Zorg Oost-Vlaanderen na te gaan welke drempels een kwalitatieve begeleiding van de hulpboer in de weg staan en welke rol het eventueel kan spelen bij het wegwerken van deze drempels. De organisatie van de rondetafel "Zorg binnen groene Zorg" die plaats vond op 25 januari jongstleden, vormde hier een eerste stap.

Binnen het plattelandsproject "Professionalisering van groene zorg dienstverlening" vormde het verbeteren van de zorg op de zorgboerderij een constant werkpunt. Bewijs hiervan is het kwaliteitshandboek dat door Groene Zorg Oost-Vlaanderen in samenwerking met het Steunpunt Groene Zorg werd ontwikkeld. Dit streven naar kwaliteitsverbetering is trouwens niet enkel terug te vinden op het niveau van de zorg binnen groene zorg, maar ook op het niveau van de eigen dienstverlening. Een inhoudelijke werkgroep, samengesteld uit de provinciale stafmedewerkers van het Steunpunt Groene Zorg en Groene Zorg Oost-Vlaanderen, vormt de motor voor kwaliteitsverbetering van de eigen dienstverlening.

Deskundigheid op het vlak van matching tussen zorgvrager en groene werkplek vormt echter niet het monopolie van de steunpunten Groene Zorg. Met name de diensten begeleid werken die actief zijn

binnen de sector "Personen met een handicap", beschikken op dit vlak over ruime ervaring. Kennis van de diverse doelgroepen, wat noodzakelijk is voor een goede matching, berust dan weer bij de diverse zorgvoorzieningen. Het bestuur gelooft dat het ervaringsuitwisseling tussen Groene Zorg Oost-Vlaanderen en de zorgvoorzieningen, waaronder de diensten begeleid werken, de kwaliteit van de begeleiding van de hulpboer op de zorgboerderij enkel ten goede kan komen. Het lidmaatschap van Groene Zorg Oost-Vlaanderen aan het Platform Arbeidszorg Oost-Vlaanderen (PAOV), en het organiseren van een jaarlijkse trefdag voor land- en tuinbouwers en zorgvoorzieningen, betekenen op vlak van samenwerking een stap in de goede richting.

Groene Zorg is welzijnsbevordering,

door Peter Dauwe, algemeen coördinator Steunpunt Welzijn

De wereld van welzijn en zorg beleeft een merkwaardige evolutie, diepgaand en in versnellend tempo.

De mooie woorden klinken al langer vertrouwd in de oren, maar eer principes in praktijk gezet worden zijn we nu eenmaal vaak al heel wat evaluatienota's, onderzoeksrapporten, pilootprojecten, studiedagen,... verder. Het voordeel van zo'n reflectieperiode is ongetwijfeld dat tijd genomen wordt om de gewenste veranderingen op kwaliteitsvolle wijze tot stand te laten brengen, dat voor- én nadelen tegenover elkaar afgewogen worden, dat vanuit de vier relevante hoeken (werkveld, doelgroepen, onderzoek en beleid) zinvol kan bijgedragen worden tot de maatschappelijke discussie. Sommige nieuwe ideeën doorstaan die toets niet altijd. Dit is niet erg. Over een langere periode kan je beter zien waar het echt op aankomt.

We hebben het over zorg op maat, maatschappelijke integratie, zelfzorg, vermaatschappelijking van de zorg, independent living, empowerment, vraaggestuurde benadering, inclusie, doelgroepenparticipatie,... Een welzijns- en zorgsector waar patiënten/cliënten/bewoners als gebruiker beschouwd worden, gebruikers met recht op aangepaste hulp en zorg, gebruikers die volwaardige persoon zijn ondanks een handicap, beperking of probleem,...

Zeker een denkbaar perspectief, maar – Rome is niet op één dag gebouwd - zoets vergt een heel gamma van methodieken, interne en externe organisatie, beleidsmaatregelen en – dit alles onderbouwend – een stevige visie. En laat het dan ook nog even betaalbaar blijven ;-).

Is het toeval dat de opgang van groene zorg – het onwaarschijnlijk mooie aanbod van de land- en tuinbouwsector aan mensen met zorg- of hulpnoden en bijgevolg aan de sector van welzijn en zorg – zo opvallend aansluit bij de gewijzigde welzijnsvisie? De zorgboerderij is voor de 'hulpboeren' real life, boordevol kansen op 'zoveel mogelijk gewoon in de samenleving en zo weinig mogelijk uitzonderlijk', zoals welzijns- en gezondheidsminister Jo Vandeurzen het zo treffend uitdrukt in zijn recente beleidsnota Perspectief 2020 voor personen met een handicap. Ook bij andere doelgroepen zijn dergelijke evoluties volop aan de gang.

De welzijns- en zorgsector staat zelf voor enorme uitdagingen, beseft zij zelf wel. Het zorgboerderijennetwerk komt daarbij wel heel mooi van pas. Zo evident is het toch niet dat een economische sector die het zelf al niet gemakkelijk heeft – de land- en tuinbouw – mee instapt in het zorgverhaal. We kennen onderhand ook drie succesfactoren: gemotiveerde zorgboeren, plaatsing via matching die echt op maat is en goede afspraken tussen zorgboer en zorginstelling, We durven

verder hopen op het kunnen aanhouden van een systeem met zo min mogelijk administratieve belasting en een correcte waardering, ook financieel, voor het zorgboerschap.

Een oud zeer binnen welzijn&zorg is het onderscheid tussen doelgroepen en vooral de verschillen in hulp&zorg die daaruit voortkomen. Zo kan het dat een zorgboer geen kostenvergoeding kan genieten omdat de hulpboer niet door een erkende instelling geholpen wordt. Of ook dat voorziening V wel in staat is tot goed overleg en samenwerking met de zorgboer, terwijl dienst D dat wel zou willen maar niet over het nodige personeel beschikt. Puzzelwerk zoals in het kader van de integrale jeugdzorg toont tegelijk aan hoe noodzakelijk en hoe moeilijk het is om hervormingen door te voeren waarvan niemand de noodzaak nog in vraag stelt.

Hoe bescheiden ook, groene zorg kadert helemaal in de geëvolueerde sociaal-maatschappelijke verwachtingen. Het onderbouwt de gewenste evoluties - die nog maar aan hun beginpunt staan – ook met een ondersteuning die open, sectoroverschrijdend is. Dat is niet de gemakkelijkste weg, wel de beste. En, vanuit de doelgroepen bekeken, de enig wenselijke.

Peter Dauwe

Algemeen coördinator Steunpunt Welzijn vzw,
partner in Groene Zorg Oost-Vlaanderen

7. DANKWOORD

Groene Zorg Oost-Vlaanderen is trots om zijn resultaten voor te leggen op het einde van deze projectperiode. Het is de verdienste van alle betrokken actoren dat we anno 2010 uitgegroeid zijn tot een volwaardige werking die de brug tussen Welzijn en Landbouw heeft verwezenlijkt.

Dank gaat uit naar de pioniers van het eerste uur die het project boven de doopvont hielden en levenskansen hebben geboden : Gaby Desmyter, Peter Dauwe, Willem Rombaut. Met hen ook de vrijwillige medewerkers van het eerste uur: Marleen Ovaere, Rosanne Van der Stock, Paul Keymeulen, Magda Morel, Jo Vettenburg, Luc Aper.

Hun droom kon gerealiseerd worden dankzij de financiële ondersteuning vanuit PDPO-middelen. Er werd ook voldoende co-financiering gezocht en gevonden: o.a. vanuit het Lokaal Sociaal Beleidsplan van Stad Aalst en eigen financiering vanuit het Steunpunt Welzijn vzw. ....

We zijn Gedeputeerde Vercamer dan ook zeer dankbaar voor zijn niet aflatende ondersteuning ten aanzien van het project Groene Zorg Oost-Vlaanderen. Als plattelandsontwikkelingsproject werd innovatief ingespeeld op het sluimerende zorgpotentieel bij plattelandsactoren. De intermediaire dienstverlening naar aanbieders en gebruikers maakte het mogelijk dat dit potentieel kwaliteitsvol kon ontsloten worden. De oprechte interesse en betrokkenheid van Gedeputeerde Vercamer kon ook elke aanwezige op de jaarlijkse Huldiging beroeren.

Sinds het najaar 2009 ontving Groene Zorg Oost-Vlaanderen voor de eerste maal een projectsubsidie vanuit het beleidsdomein "Welzijn", voor de "matchingfunctie" tussen zorgvrager en land- en

tuinbouwbedrijf . Wij danken dan ook Gedeputeerde Coucquyt voor zijn vertrouwen en het bieden van verdere ontwikkelingskansen.

Speciale dank en waardering gaat naar de vele zorgboeren die zich actief inzetten om hun zorgvragers goed te ondersteunen bij de dagelijkse werkzaamheden op de zorgboerderij. Met hun gezonde mentaliteit en warme betrokkenheid zijn zij een bron van welzijn voor zorgvragers en hun familieleden, met hen samenwerken heeft reeds vele professionele zorgverleners geïnspireerd met betrekking tot de mogelijkheden van vermaatschappelijking van de zorg. Zij tonen dat onze samenleving beschikt over een groot sociaal potentieel. Dit potentieel verdient alle kansen om verder ontsloten en ontwikkeld te worden.

7. LITERATUURLIJST

Jaarverslag Steunpunt Groene Zorg 2008

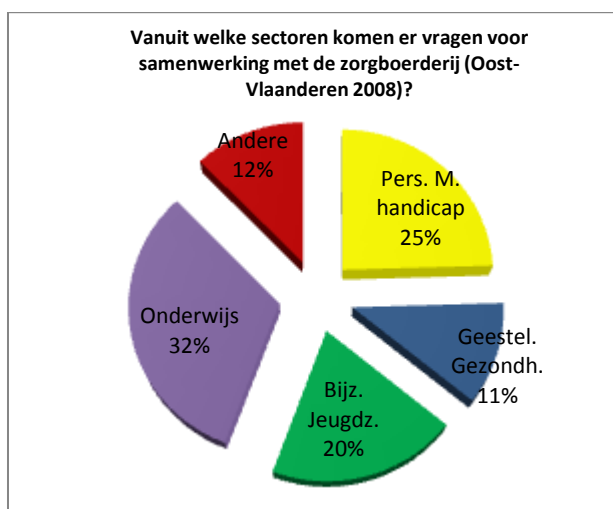
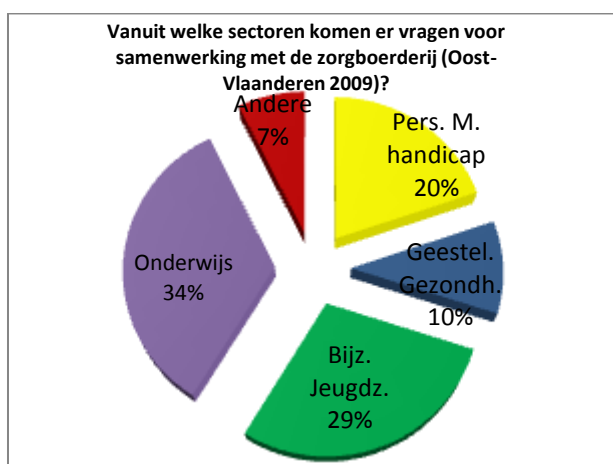
Jaarverslag Steunpunt Groene Zorg 2009

8. BIJLAGEN

8.1. Analyse van de aanvragen

sectorspecifieke aanvragen: een vergelijking doorheen de jaren, absolute aantallen.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1 ^e helft 2010
Personen met mentale handicap	9	17	25	25	17	26	35	29
Geestelijke gezondheidszorg			8	6	10	12	18	21
Bijzondere jeugdzorg	2	5	8	4	9	21	51	34
Onderwijs			3	6	6	34	60	52
Andere		1	4	4	8	13	13	8
TOTAAL	11	23	48	45	50	106	177	163

Analyse van de aanvragen uit 2009

Oost-Vlaanderen 2009	Aantal vragen	relevant	Ingetrokken	Gematcht	Matchingspercentage t.o.v. totaal aantal aanvragen	Matchingspercentage t.o.v. de relevante vragen	Matchingspercentage t.o.v. de relevante niet-ingetrokken vragen
<i>Personen met een handicap</i>	35	34	5	26	74%	76%	89%
Geestelijke Gezondheidszorg	18	15	4	10	56%	67%	91%
Bijzondere Jeugdzorg	51	48	13	35	69%	73%	100%
Onderwijs	60	53	16	32	53%	60%	86%
Andere	13	9	3	6	46%	67%	100%
Totaal	177	159	41	109			
percentage		90%	23%		62%	68%	92%

Analyse van de aanvragen (periode 1/1/2010 – 30/06/2010)

Oost-Vlaanderen 1 ^e helft 2010	Aantal vragen	relevante	Ingetrokken	gematcht	Matchingspercentage t.o.v. totaal aantal aanvragen	Matchingspercentage t.o.v. de relevante vragen	Matchingspercentage t.o.v. de relevante niet-ingetrokken vragen
Personen met een handicap	29	28	1	21	72	75	78%*
Geestelijke gezondheidszorg	21	21	1	13	62	62	65%*
Bijzondere Jeugdzorg	34	34	12	21	62	62	95%

Onderwijs	71	70	16	52	73	74	96%
Andere	8	7	1	5	62	71	83%
Totaal	163	160	32	112			
		98%	20%		69	70	88%

*Door het grote aantal vragen voor tijdelijke Groene Zorg in het voorjaar van 2010, werden vragen voor een vaste dagbesteding even uitgesteld tot de zomerperiode.

8.2 Analyse van het aanbod

Evolutie van het aantal aanbieders van Groene Zorg Oost-Vlaanderen

Provincie Oost-Vlaanderen	2007	2008	2009	1 ^e helft 2010
Beschikbare zorgboeren	110	117	125	159
Actieve zorgboeren	79	90	99	129
Nieuwe actieve zorgboeren	10	21	22	24
Gestopte zorgboeren	Geen cijfers beschikbaar	11	7	2

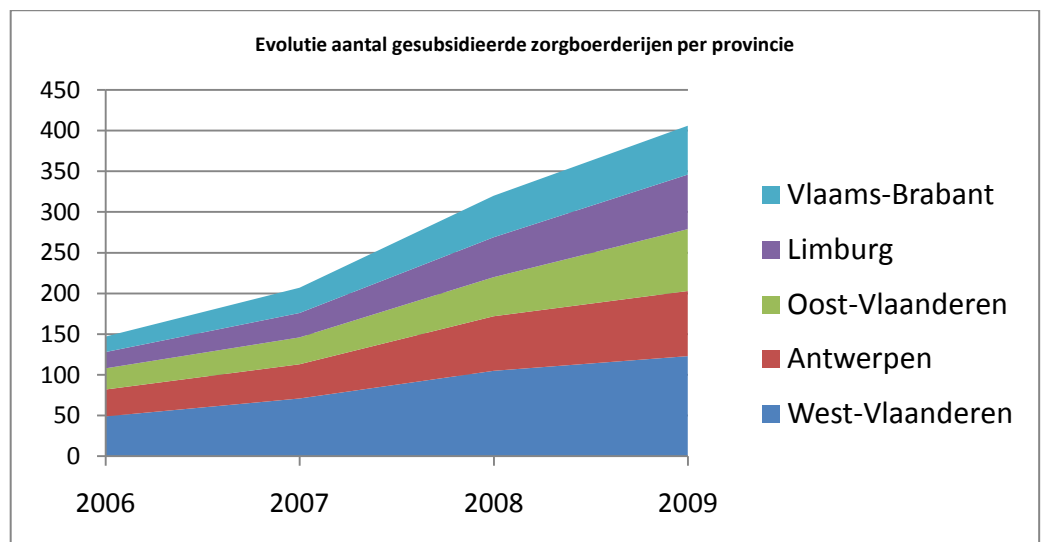
Aantal gescreende zorgboerderijen in 2008						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	VI.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
Gescreend	29	27	19	32	28	135
afgehaakt na screening	1	1	0	4	2	8
NIEUWE ZORGBOERDERIJEN	28	26	19	28	26	127
Aantal gescreende zorgboerderijen in 2009						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	VI.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
Gescreend	32	23	40	19	38	152
afgehaakt na screening	3	2	6	6	3	20
NIEUWE ZORGBOERDERIJEN	29	21	34	13	35	132

Bron: Steunpunt Groene Zorg

Beschikbare ZB op 30 juni 2010		Actieve ZB in 1^e helft 2010	
159		129	
subsidiabel	Niet subsidiabel	subsidiabel	Niet subsidiabel
112	47	90	39
70%	30%	70%	30%

<i>Aantal gesubsidieerde zorgboerderijen</i>	
	dec. 2009
Antwerpen	80
Limburg	67
Oost-Vlaanderen	76
Vlaams-Brabant	60
West-Vlaanderen	123
TOTAAL	406

Bron: Steunpunt Groene Zorg

Bron: Steunpunt Groene Zorg, jaarverslag 2009

<i>Totale subsidiebedrag voor zorgboerderijen uitbetaald door DLV</i>	
2006	328.907,50 €
2007	464.292,50 €
2008	733.600,00 €
2009	867.157,00 €
TOTAAL	2.393.957,00 €

Bron: Steunpunt Groene Zorg, jaarverslag 2009

